

Västra Hagastaden

KONSEKVENSBESKRIVNING KULTURMILJÖ
NY DETALJPLAN

2024-06-25/ White arkitekter AB

white

white arkitekter AB, 2024-06-25, 2024-06-25, 2024-06-25

<u>Objekt</u>	<u>Ansvarig</u>	<u>Omslag</u>
Område: Västra Hagastaden Fastighet: Vasastaden 1:42 Vasastaden 1:16 Kommun: Stockholms stad Län: Stockholms län	Jan Perotti <i>Antikvarie</i> White Arkitekter AB Tel. 08-402 25 79 jan.perotti@white.se	Illustration White arkitekter

Innehåll

INLEDNING	4
Bakgrund	4
Avgränsning	4
Underlag	4
Syfte/Upplägg	4
Metod	5
Planens syfte och huvuddrag	6
VISUELL PÅVERKAN	7
Analys visuell påverkan	7
Vyer	8
Vy 1- Vy 6	9-19
RIKSINTRESSEN	20
Stockholm innerstad med Djurgården [AB115]	20
Karlberg [AB642]	20
LOKALA INTRESSEN	21
Området	21
Historiska spår	21
Mur	22
Mötet med innerstaden	23

Inledning

BAKGRUND

Stockholms stad har initierat en planprocess för ny bebyggelse inom Västra Hagastaden, en del av det som tidigare utgjorde Norra station. Planområdet ligger i anslutning till kommungränsen mot Solna och i anslutning till två riksintressen. I söder gränsar området mot riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården och i väster ansluter det till riksintresset Karlberg.

Området var under 1600-talet en del av säteriet Karlberg. I takt med att Stockholm växte hamnade området i en ny kontext. Under 1800-talet började Karlbergs ägor styckas av för andra ändmål, framför allt kom området att präglas av järnvägen och småindustrier och verksamheter. Området var under lång tid stadens yttre gräns. Det nu aktuella området utgjorde stadens västra soplastnings- och renhållningsstation.

I samband med att Essingeleden uppfördes avvecklades verksamheterna i området. Efter det har ytan fungerat som uppställningsplats.

AVGRÄNSNING

Föreslagen detaljplan för Västra Hagastaden ligger bredvid trafiklederna E4/E20, järnvägen Värtabanan och innerstaden. Detaljplanen omfattar kvaravarnde obebyggd yta norr om Norra Stationsgatan, Norra Stationsgatan väster om Norrbackagatan och trafikplatsen i sydväst om planområdet.

Denna konsekvensbeskrivning avser detaljplanens påverkan på kulturmiljön och på kulturhistoriska värden. Det gäller såväl riksintressen som lokala intressen.

UNDERLAG

En kulturmiljöanalys över Västra Hagastaden har tagits fram inom ramen för planarbetet. Analysen upprättades av White arkitekter med undertecknad antikvarie som ansvarig. Kulturmiljöanalysen är daterad 2023-11-27.

De kulturhistoriska förutsättningarna, aktuella kulturhistoriska skydd och övriga ställningstaganden framgår av Kulturmiljöanalysen.

SYFTE/UPPLÄGG

Syftet med konsekvensbedömningen är att integrera kulturmiljöaspekter i planarbetet. Kulturmiljöanalysen och den kulturhistoriska utredningen har fungerat som stöd i arbetet.

Konsekvensbeskrivningen fokuserar uteslutande på kulturmiljöaspekten av planförslaget. Syftet är att bedöma vilka konsekvenser föreslagen utveckling får på de kulturvärden som finns inom planområdet och i omgivande kulturmiljöer. Bedömningen görs med utgångspunkt från Miljöbalken och Plan- och bygglagen. Analysen är indelad i tre delar: Nationalstadsparken, Riksintressen för kulturmiljövården och lokala kulturmiljöintressen.

METOD

RIKSINTRESSEN

Vid bedömningen av exploateringsförslagets påverkan på landskapet och kulturmiljön har Riksantikvarieämbetets rapport, *Kulturmiljövårdens riksintressen enligt 3 kap. 6 § miljöbalken – Handbok* från 2014, använts.

Handboken ger vägledning i bedömningen av hur förändringar kan förstärka eller försvaga de kulturhistoriska värden som identifierats. Vid bedömning av påverkan på riksintresse används begreppet *påtaglig skada* som gräns för tillåtlighet. Bedömningen görs platsspecifikt och utifrån åtgärdens art.

Riksantikvarieämbetets handbok säger bland annat följande om påtaglig skada:

Landskapets läsbarhet – d.v.s. möjligheterna att förstå och uppleva ett områdes riksintressanta kulturhistoriska sammanhang, såsom det kommer till uttryck i landskapet – är central vid urvalet av riksintressen och därmed även i analysen av en förändrings påverkan på kulturmiljön. Kulturmiljövårdens riksintressen är sammanhängande kulturmiljöer som kännetecknas av att de genom sitt innehåll särskilt väl återspeglar viktiga delar av den kulturhistoriska utvecklingen i landskapet. Miljöns riksintressanta egenskaper består i alla de fysiska uttryck - objekt, karaktärsdrag, strukturer, funktioner och samband - som gör den riksintressanta historien läsbar i landskapet. Det är åtgärdens konsekvenser för denna läsbarhet som ska lyftas fram i skadeanalysen. Avgörande för bedömningen är i hur hög grad platsen fortsatt kommer att karaktäriseras av eller kunna återspegla det riksintressanta kulturhistoriska sammanhang som ligger till grund för utpekandet. Åtgärdens påverkan på både miljön som helhet och på de enskilda objekt som är av betydelse för miljöns läsbarhet ska bedömas.

Avgörande för bedömningen av om en förändring kan innebära påtaglig skada eller inte är i hur hög grad platsen fortsatt karaktäriseras av eller har förutsättningar att återspegla det riksintressanta kulturhistoriska sammanhang som varit präglade.

I de fall den föreslagna åtgärden innebär att de riksintressanta uttrycken och karaktärsdragen, eller delar av dessa, förloras eller försvagas bör skadan bedömas som påtaglig. Det kan handla om att fysiska uttryck - objekt, karaktärsdrag, strukturer, funktioner och samband - försvinner eller att nytillskott dominerar över eller släcker ut de karaktärsdrag och samband som är avgörande för riksintresset. Att uttryck och egenskaper försvagas innebär att de finns kvar men förändras på ett sätt eller i en omfattning att de inte längre tillräckligt tydligt återspeglar det riksintressanta kulturhistoriska sammanhanget. Om åtgärden innebär att riksintressets uttryck och karaktärsdrag försvagas föreligger risk för påtaglig skada. Det kan innebära att uttrycken förändras eller landskapets rumsliga samband och sammanhang fragmenteras på ett sätt som inte omöjliggör men som påtagligt försvårar läsbarheten av det riksintressanta kulturhistoriska sammanhanget.

	Förändring						
Områdets värden kommer att	fördlas	förökas	förstärkas	förbli oförändrade	försvagas	försvakas	försvinna
Innebörd	förbättring			neutral påverkan	skada	påtaglig skada	
Förhållnings-sätt	Inspirera - stärka Berika			Hänsyn Bruka varsamt	Hindra - lindra Minimera skadan	Ej tillåtligt Undvika skadan	

Handlingsutrymmet vid tillämpning av hushållningsbestämmelsen – från att stärka det önskvärda till att förhindra det otillåtna. Källa: Handbok Riksintressen, Riksantikvarieämbetet 2014, s.47.

PLANENS SYFTE OCH HUVUDRAG

Detaljplanen syftar till att planlägga den västra delen av stadsutvecklingsområdet Hagastaden med idrott, kontor och verksamheter kopplat till livsvetenskapssektorn samt nya bostäder.

Hagastaden som helhet bildar en ny årsring till Stockholms innerstad där ambitionen är att skapa en modern stenstad med innerstadens stadskvaliteter. Detaljplanens mål är att fortsätta utveckla högkvalitativa stadsmiljöer med blandade funktioner i Hagastaden som beaktar och förhåller sig till den befintliga stadsmiljön av riksintresse i Vasastaden. Bebyggelsen är som högst i öster, mot de centrala delarna av Hagastaden, för att sedan trappas ned mot väster och möta den klassiska stenstadens skala.

Vidare syftar detaljplanen till att utveckla Norra stationsgatan som stadsgata samt skapa en skyddande bebyggelse mot infrastrukturlandskapet som ger en ny stadsfront norrut. Längs med Norra stationsgatan planeras en sekvens av mindre kvarterstorg och i väster, i mötet med Karlbergsvägen och Rörstrandsgatan, tillskapas en ny mindre park genom omvandling av befintliga trafikytor.

Planförslaget möjliggör totalt ca 185 lägenheter, ca 77 500 kvm ljus BTA lokaler (kontor och centrumändamål), ca 13 000 kvm idrotts- och kulturlokaler samt nya offentliga platser i form av gator och ca 1200 kvm ny park.

Västra Hagastaden är Stockholms stads tredje detaljplan inom stadsutvecklingsprojektet Hagastaden, ett av Stockholmsområdets största. Projektet syftar bland annat till att koppla samman Stockholm och Solna stad. Här skapas en levande stadsdel med både bostäder och verksamhetslokaler, med ambitionen att skapa ett Life science-kluster i världsklass. När Hagastaden är färdigbyggd kommer det att finnas runt 6000 bostäder, varav 3000 på Stockholmssidan, och cirka 50 000 arbetsplatser i området.

Blandningen av lärosäten, företag, forskningsinstitut, sjukhus, bostäder, kultur, service och rekreation bidrar till attraktiviteten, liksom närheten till storstadens puls och Nationalstadsparkens lugn.

Buller och luftmiljö är centrala frågor i utformningen av planområdet. En skärmande bebyggelse behövs i norr för att möjliggöra en bostadsbebyggelse utmed Norra Stationsgatan. I Västra Hagastaden vill staden utveckla denna del av Norra Stationsgatan, till en trygg och levande stadsgata.

Planområdet markerad med röd linje. Kvarter 39, som är av särskilt intresse ur kulturmiljösynpunkt, är markerad med rosa.
Illustration: Stockholms stad

Visuell påverkan

ANALYS VISUELL PÅVERKAN

Betydelsefulla siktinklar där planförslaget är synligt har inventerats och valts ut för analys. Siktlinjer betydelsefulla för respektive riksintresse har prioriterats. Utgångspunkter för val av vypunkter har varit den mänskliga skalan och platser som många vistas på.

För riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården, har utpekade utsiktsplatser i Stockholms stads kunskapsunderlag *Alla tider Stockholm*, studerats.

För riksintresset Karlberg har vypunkter där föreslagen bebyggelse kan bli synlig studerats.

Vyer där planförslaget är mest framträdande har valts ut medvetet för att tydligt visa dess inverkan. Vyerna redovisar planförslagets vid avlövad tillstånd, även det för ökad tydlighet.

VYER

Vid val av vypunkter har siktinklar från allmän plats där man rör sig till fots prioriterats. De siktinklar där detaljplanen har störst visuell påverkan har tagits med för tydlig redovisning av planförslaget. Vyer som inte påverkas av planförslaget har inte tagits med.

Följande vypunkter har analyserats:

- Vy 1 Motorbåtklubb Tre kronor vid Hornsbergs strand
- Vy 2 Stadshagens utsiktsplats
- Vy 3 Västermalms båtklubb vid Hornsbergs strand
- Vy 4 Karlbergs slott
- Vy 5 Gc-väg söder om Tomtebodavägen
- Vy 6 Tomtebodavägen under E4/E20

Vyer som har analyserats. Detaljplanen markerad med magentafärgad linje.
Karta: Stockholms stad.

VY 1 - MOTORBÅTKLUBB TRE KRONOR VID HORNSBERGS STRAND (KUNGSHOLMEN)

Nollalternativ, bilden redovisar nuläget. Foto: Stockholms stad

VYN

Denna vy har valts ut eftersom det är ett populärt promenadstråk. Det är många som rör sig utmed och på Karlbergssjön. Vypunkten valdes utifrån stenstadens yttregräns och de befintliga träden på andra sidan vattnet. På denna plats uppstår en lucka var i den nya bebyggelsen kan synas.

NULÄGE

- Vyn definieras av vattenspegeln, Karlbergs slott och stenstaden på höjden.
- Vattenspegeln utgör ett centralt motiv i denna vy, ett viktigt inslag i stadsbilden.
- Slottets vita kulör ställs mot stenstadens färgskala.
- Kontrasten mellan det små- och storskaliga, mellan naturens lugn och stadens brus samt mellan historien och nutiden framträder tydligt här.
- Ett fåtal träd utmed strandkanten utgör ett betydelsefullt inslag som rumsliga avdelare.
- Siluetten domineras av stenstaden på höjden.

Planförslaget inklusive bebyggelsen i detaljplanen för Västra Hagastaden. Illustration: White arkitekter.

BEDÖMNING

Denna vy påverkas obetydligt av bebyggelsen i Västra Hagastaden. De översta våningarna av kvarter 39:s västra hörn avtecknar sig intill stenstadsbebyggelsen. Den nya volymen bidrar till en nedtrappning mellan byggnaderna på Rörstrandsgatan och bebyggelsen i fonden. Sommartid när träden är lövade, kommer den nya bebyggelsen knappast synas i denna vy.

Sammantaget bedöms planförslaget ha neutral påverkan på riksintresset i denna vy.

VY 2 - STADSHAGENS UTSIKTPLATS (KUNGSHOLMEN)

Nollalternativ, bilden redovisar nuläget. Foto: Stockholms stad

VYN

Denna vy utgör en utsiktsplats som nyttjas av många som utsiktsplats och för rekreation. Från denna vy framträder stenstadens yttre gräns tydligt, likaså Karlbergs slott. Dessutom framträder stadens siluett som här tydligt bryts av Norra tornen.

NULÄGE

- Vyn definieras av en påtagligt urban miljö med en stor andel byggnader, höga hus, stora trafikapparater och lite grönska.
- Vyn uppvisar ett öppet stadsrum med långa siktinklar.
- Staden, på båda sidor om kommungränsen, har en relativt jämn siluett som tydligt bryts av Norra tornen, vilka reser sig högt över stenstaden.
- Bebyggelsen är brokig och uppvisar stor variation i så väl kulör, som ålder och stil.
- Karlbergs slott och Norra tornen utgör fokuspunkter.
- Grönskan och vattnet i förgrunden bidrar positivt till denna vy.

Planförslaget inklusive bebyggelsen i detaljplanen för Västra Hagastaden. Illustration: White arkitekter.

BEDÖMNING

Denna vy påverkas obetydligt av bebyggelsen i Västra Hagastaden. Kvarter 39 avtecknar sig intill stenstadsbebyggelsen. Det är lägre än byggnaderna utmed Rörstrandsgatan samt bakomvarande byggnader i centrala Hagastaden och Karolinska sjukhuset. Planförslaget inordnar sig i bebyggelsefronten. Den inordnar sig även kulör- och stilmässigt.

Sammantaget bedöms planförslaget ha neutral påverkan på riksintresset i denna vy.

VY 3 - VÄSTERMALMS BÅTKLUBB VID HORNSBERGS STRAND (KUNGSHOLMEN)

Nollalternativ, bilden redovisar nuläget. Foto: Stockholms stad

VYN

Denna vy har valts ut eftersom det är ett populärt promenadstråk. Det är många som rör sig utmed och på Karlbergssjön. Vypunkten valdes utifrån Karlbergs slott och stenstadens yttre gräns. Framför allt var syftet att studera hur detaljplanen påverkar upplevelsen av Karlbergs slott och de båda riksintressena.

NULÄGE

- Vyn definieras av vattenspegeln, Karlbergs slott och stenstaden på höjden.
- Vattenspegeln utgör ett centralt motiv i denna vy, ett viktigt inslag i stadsbilden.
- Slottets vita kulör ställs mot stenstadens färgskala.
- Stenstadens jämna siluett reser sig högt ovan slottets, men bryts tydligt av Norra tornen vilka reser sig över stenstaden.
- Kontrasten mellan småbåtshamnen och stadens skala är påtaglig i denna vy.

Planförslaget inklusive bebyggelsen i detaljplanen för Västra Hagastaden. Illustration: White arkitekter.

BEDÖMNING

Denna vy påverkas obetydligt av bebyggelsen i Västra Hagastaden. Endast den allra översta delen av kvarter 39:s västra hörn höjer sig ovan slottsflygelnsnock. Stadens närhet till slottet poängteras. Det påverkar i viss mån slottets historiska kontext.

Sammantaget bedöms planförslaget ha neutral påverkan på riksintresset i denna vy.

VY 4 - KARLBERGS SLOTT

Nollalternativ, bilden redovisar nuläget. Foto: Stockholms stad

VYN

Denna vy har valts ut eftersom det är ett populärt promenadstråk. Det är många som rör sig utmed och uppehåller sig vid Karlbergs slott. Vypunkten valdes utifrån Karlbergs slott och stenstadens yttre gräns. Det är en av få platser i anslutning till slottet där detaljplanen kan framträda.

NULÄGE

- Slottet dominerar denna vy, såväl byggnaden som planen framför.
- Stenstadens reser sig ovan flygeln och markerar tydligt topografin i området.
- Stadens närhet framträder främst genom ljudbilden på platsen.
- I öppningen mellan slottets flyglar framträder kvarteret Yale i Hagastaden.

Planförslaget inklusive bebyggelsen i detaljplanen för Västra Hagastaden. Illustration: White arkitekter.

BEDÖMNING

Denna vy påverkas obetydligt av bebyggelsen i Västra Hagastaden. Endast den allra översta delen av kvarter 39:s västra hörn avtecknar sig i öppningen mellan byggnaderna. Tillägget höjer sig knappt ovan flygelnsnock. Differensen blir av allt att döma knappt märkbar.

Sammantaget bedöms planförslaget ha neutral påverkan på riksintresset i denna vy.

VY 5 - GC-VÄG SÖDER OM TOMTEBODAVÄGEN MOT HAGASTADEN

Nollalternativ, bilden redovisar nuläget. Foto: Stockholms stad

VYN

Denna vypunkt har valts ut eftersom stenstadens yttre gräns framträder tydligt från denna plats. Det är också en av de vyer där detaljplanens bebyggelse kommer att framträda tydligast.

NULÄGE

- Denna vy definieras av stenstadens yttre gräns och den tidigare infarten till staden.
- Stenstadens jämna siluett framträder tydligt men bryts av Norra tornen, vilka reser sig högt över stenstaden.
- Stenstaden uppvisar en karaktäristisk variation i kulör och stil.
- Centrala Hagastadens skala och samtida stil framträder till vänster i bild.
- På området för detaljplanen dominerar tillfälliga volymer.

Planförslaget inklusive bebyggelsen i detaljplanen för Västra Hagastaden. Illustration: White arkitekter.

BEDÖMNING

Planförslaget bedöms ha stor påverkan på denna vy. En ny stadsfront tillförs vyn och skymmer den tidigare. Den nya fronten får ett tydligt samtida uttryck. Stadssiluetten höjs succesivt mot centrala Hagastaden. Det gör att Norra tornen delvis skymms och får en mindre framträdande roll. Mötet mellan stenstadens äldre bebyggelse och den nya bebyggelsen är omhändertaget. Höjd och skala ansluter till de befintliga byggnaderna. Det västra fasadlivet på det nya kvarteret linjerar med befintlig bebyggelse utmed Karlbergsvägens norra sida.

En park tillkommer på den nya plats som uppstår här. Grönskan bidrar till positivt till stadsbilden och mötet mellan befintligt och nytt. Positivt är även att den idag tillfälliga karaktären på platsen tas om hand och avskärmas från trafikapparaten norr om området.

Stenstadens yttre gräns kommer fortsatt att vara läsbar utmed Norra stationsgatan. Sammantaget bedöms därför planförslaget ha neutral påverkan på riksintresset i denna vy.

VY 6 - TOMTEBODAVÄGEN UNDER E4/E20 MOT VASASTAN

Nollalternativ, bilden redovisar nuläget. Foto: Stockholms stad

VYN

Denna vypunkt har valts ut eftersom stenstadens yttre gräns framträder tydligt från denna plats samt att det utgör en äldre infart till staden. Det är också en av de vyer där detaljplanens bebyggelse kommer att framträda tydligast.

NULÄGE

- Denna vy definieras av stenstadens yttre gräns och vägbroarna.
- Stenstadens jämna siluett framträder tydligt men bryts av vägbroarna. Norra tornen framträder mellan broarna, men intar inte en dominant roll.
- På området för detaljplanen dominerar tillfälliga volymer.

Planförslaget inklusive bebyggelsen i detaljplanen för Västra Hagastaden. Illustration: White arkitekter.

BEDÖMNING

Planförslaget bedöms ha stor påverkan på denna vy. En ny stadsfront tillförs vyn och skymmer den tidigare. Den nya fronten får ett tydligt samtida uttryck.

Den nya bebyggelsen kontrasterar mot stenstadens äldre bebyggelse, men förhåller sig till den i höjd och skala i hörnet. Det västra fasadlivet linjerar med Karlbergsvägens norra fasad.

En park tillkommer på den nya plats som uppstår här. Grönskan bidrar till positivt till stadsbilden och mötet mellan befintligt och nytt. Positivt är även att den idag tillfälliga karaktären på platsen tas om hand och avskärmas från trafikapparaten norr om området.

Sammantaget bedöms planförslaget ha neutral påverkan på riksintresset i denna vy.

Riksintressen

Planförslaget ligger i direkt anslutning till riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården samt i närheten av riksintresset Karlberg. Föreslagna ändringar inom planområdet har eller kan ha indirekt påverkan på riksintressena. Detta regleras enligt Miljöbalken 4 kap 1 §:

Exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön får komma till stånd endast om det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden.

STOCKHOLMS INNERSTAD MED DJURGÅRDEN [AB115]

Viktiga särdrag för Stockholms innerstad, omnämnda i uttrycket för riksintresset, är bland annat anpassningen till naturen, stenstadens siluett och yttre gräns samt utsiktspunkter som gör det möjligt att blicka ut över stadslandskapet.

Inom planarbetet har påverkan på ovanstående särdrag studerats utifrån vyerna i föregående kapitel. Det är framför allt stadens yttre gräns som påverkas eftersom stadsfronten flyttas norrut. Detta upplevs dels från E4:an, dels från Karolinska, dels i närmiljön. Av dessa är det främst påverkan i närmiljön som är relevant utifrån resonemanget att platser där människor uppehåller sig och rör sig till fots är prioriterade. Den nya siluetten är anpassad till stenstaden och kringliggande byggnader varför denna inte påverkas av detaljplanen.

Stenstadens yttre gräns kommer fortsatt vara läsbar utmed Norra stationsgatan. Detta tillsammans med de positiva effekter som Västra hagastaden har för den idag ogästvänliga miljön intill trafiklederna, leder till bedömningen att detaljplanen har neutral påverkan på riksintresset.

KARLBERG [AB642]

Vystudierna visar att den nya bebyggelsen knappt syns från slottsområdet. Det sker inte heller någon förskjutning i förhållandet mellan staden och slottet. Bedömning är därför att detaljplanen har neutral påverkan på riksintresset Karlberg.

Lokala intressen

OMRÅDET

Med planförslaget avslutas omvandlingen av denna del av Hagastaden. Området har under period på cirka 150 år gått från att vara odlingsmark, till järnvägsstation, till trafikapparat och nu till en ny stadsdel. Den aktuella platsen har fungerat som soplastningsstation och på senare tid som upplag och uppställningsplats.

Områdets kvalitéer är låga varför omvandlingen från den befintliga tillfälliga karaktären till en mer omhändertagen miljö är positiv.

HISTORISKA SPÅR

Utmed Norra stationsgatan finns resterna av en stensockel som hörde till en lagerbyggnad. Den ingick i den soplastningsstation som fanns här fram till 1970-talet. Denna mur kommer att rivas. Därmed försvinner en sista rest av den verksamhet som bedrevs här tidigare.

Muren besitter relativt lågt kulturhistoriskt värde varför rivningen inte medför negativ påverkan på kulturmiljön.

Illustration med detaljplanens föreslagna bybyggnad. Illustration: White arkitekter.

MUR

Utmed Rörstadsgatans står en karaktäristisk cyklop mur som utgör en tydlig markering av stenstadens yttre gräns. Där gatan vänder öster ut tangerar gatan och muren planområdet. I detta hörn finns idag en inhägnad gräskil som sluttar ner mot spåret och vägarna nedanför. Murens höjd mot mark minskar påtagligt utmed denna stäcka.

Planförslaget omfattar en utfyllnad av denna kil i syfte att anordna en park i nivå med korsningen Tomtebodavägen/ Rörstradsgatan/Karlbergsvägen. Utfyllnaden innebär att en del cyklopmuren döljs. Murens hörn mot Klarastrandsleden lämnas fri för att underlätta läsbarheten.

I parken blir muren ett viktigt inslag och man kommer att kunna komma närmare muren. Det materiella kulturhistoriska värdet kommer att finnas kvar, men de upplevelsemässiga värdena kommer att förändras. Det finns en positiv effekt av att låta muren bli en del av parken, samtidigt en negativ effekt av att delar av muren döljs.

Murpartiet som delvis kommer att döljas i planförslaget. Foto: White

Illustration som visar parken med den synliga delen av muren till vänster i bild. Illustration: White arkitekter.

MÖTET MED INNERSTADEN

Den tydligaste förändringen som detaljplanen medför, utifrån ett kulturmiljöperspektiv, är utvidgningen av innerstaden. Det tidigare markerade avslutet förflyttas ut och ett nytt avslut skapas. Kvarterens sammanhängande nordöstra fasad bidrar till en ny tydlig front och att den yttre gränsen fortsatt är avläsbar, om än på en ny plats.

Den nya fronten blir tydligast från E4 när man kommer söderifrån. Fronten kommer tätt inpå motovägen där den blir ett landmärke. I förhållande till dagens förhållande där planområdet uppfattas som ett dike och uppställningsplats är det en förbättring.

Kvarterens fasader mot sydost får en mer uppbruten karaktär med platsbildningar utmed Norra stationsgatan. Mötet mellan de uppbrutna fasaderna och stenstadens mer slutna fasader skapar ett intressant gaturum, där den tidigare yttre gränsen blir avläsbar.

Byggnadshöjden inom detaljplanen ökar från sydväst mot nordost. I detaljplanens sydöstra hörn ansluter byggnadshöjden stenstadens i kvarteret Skålen vilket är positivt. Detta hörn är det viktigaste ur kulturmiljösynpunkt eftersom det är väl synligt i stadsbilden och i de långa siktvinklarna. Det är också ett viktigt möte men den befintliga äldre bebyggelsen. Den stegrande höjden fungerar också väl mot intilliggande kvarter och i anslutningen till centrala Hagastaden.

Det sydöstra hörnet linjerar med Karlbergsvägens norra fasad. Det inordnar sig därför i gatubilden utan att sticka ut. Den nya byggnaden kommer inte att synas från Karlbergsvägen förrän man befinner sig relativt nära. Därför har ingen vy tagits fram därifrån.

Illustration som visar den nya stadsfronten från motorvägen.

Illustration: schmidt hammer lassen

Illustration som visar Norra stationsgatan österut från Rörstrandsgatans krön.

Illustration: White arkitekter.